Mapes de Patrimoni Cultural

Diputació Barcelona

Santuari de Collbàs

Carme

Ubicació

Comarca:	Anoia
Lloc/Adreça:	Camí de Collbàs
Emplaçament	A la Serra de Collbàs, al límit nord-oest del terme municipal, prop del Coll de la Llentia.

Coordenades:

Latitud:	41.54432
Longitud:	1.6084
UTM Est (X):	383931
UTM Nord (Y):	4600120

Classificació

Número de fitxa	08048 - 3
Àmbit:	Patrimoni immoble
Tipologia	Edifici
Estil / època:	Medieval Modern Popular
Segle	XIII-XX
Any	1205
Estat de conservació	Bo
Protecció	Inexistent
Número inventari	Si, IPA 5595
Generalitat i altres inventaris	
Accés	Fàcil
Ús actual:	Religiós
Titularitat	Privada
Titular:	Bisbat de Sant Feliu de Llobregat. Plaça de la Vila, 11. 08980 Sant Feliu de Llobregat
Autoria de la fitxa	Jordina Sales Carbonell; Natalia Salazar Ortiz
Data de registre de la fitxa:	dl., 03/05/2010 - 02:00

Descripció

El santuari de Collbàs, o de la Mare de Déu de Collbàs, és un temple rural d'una sola nau, de planta rectangular i absis poligonal de tres cares. A cadascuna de les façanes laterals de la nau s'hi troben tres contraforts que s'alcen gairebé fins al nivell de la coberta. L'obra de l'edifici és feta a base de maçoneria, disposada en filades pseudo-regulars. Les cantonades estan reforçades per blocs treballats. La coberta, a dues vessants, és de teula aràbiga. L'absis, orientat al nord, té petites obertures rectangulars, mentre que les façanes laterals es presenten totalment tancades. El santuari té un campanar d'espadanya al frontal, amb dos ulls i dues campanes no molt grans; a la part superior hi figura la inscripció "Ave Maria", la data "1860", i el nom "Ramon Durban". Aquest meçenes del campanar era fill de Carme però residia a Sabadell. L'espadanya actual en substitueix una de més antiga, feta malbé per un llamp, i sembla que té també reparacions fetes al llarg del segle XX . La porta d'accés a l'edifici consisteix en un arc rebaixat i adovellat, i a sobre s'hi obre un rosetó. Damunt la dovella central de l'arc de la porta, hi ha un escut amb un motiu floral, el monograma IHS i la data inscrita "1793" o "1797" (la data sembla que fou corregida); per sobre s'hi observa un arc de descàrrega. A la façana principal s'hi ubica un rellotge de sol de fa pocs anys i un mosaic de dotze rajoles, molt malmés, amb una imatge de la Mare de Déu. L'interior presenta una volta d'arc rebaixat suportada per arcs torals. A l'extrem sud de la nau s'hi emplaça un cor o tribuna en molt mal estat, sustentada per tres arcs de mig punt. A aquesta tribuna s'hi accedeix mitjançant unes escales laterals. Les parets estan pintades de color crema i presenten importants taques d'humitat. L'altar consisteix en una taula recolzada sobre una soca. Darrera de l'altar, a l'absis de l'edifici, s'accedeix a un cambril mitjançant unes escales laterals; presenta un sostre de maons amb unes arestes que convergeixen en una clau de volta. En aquest cambril s'ubicava la Mare de Déu de Collbàs abans de ser traslladada a l'església parroquial. En concret, la imatge es col·locava sobre una soca molt més antiga, que encara es conserva. El cambril, ubicat sobre la sagristia, es comunica amb la nau mitjançant una petita obertura d'arc de mig punt parcialment tancada per un petita reixa; aquesta obertura permetia la comunicació visual dels fidels amb la Mare de Déu.
A l'oest del santuari hi ha una construcció moderna annexada, i a l'est un petit cobert amb barbacoes. La construcció oest es troba abandonada i en molt mal estat i sembla que ocupa el lloc on hi havia hagut l'antiga casa dels ermitans, coneguda com Can Bas. Ja en època recent hauria estat reformada i utilitzada com a casa de colònies i tenia serveis: cuina, dutxes, etc., avui tot inutilitzat.

Història

En aquest santuari s'hi venera a la Mare de Déu de Collbàs i, des de temps pretèrits, el dilluns de Pasqua s'hi celebrava el ball del càntir; avui dia s'hi celebra l'aplec de Collbàs. L'edifici es documenta ja al segle XIII, tot i que és anterior, i la seva aparença física i estructural s'ha anat transformant al llarg del temps. Aquesta església estava situada en l'antic terme del Castell de Claramunt, sent sufragània, en inici, de la parròquia de Santa Maria de Claramunt. L'any 1766 les desavinences sobre els actes de culte entre l'ermita de Collbàs i la parròquia de Sant Martí de Carme provocaren que el bisbe Gavino de Valladares manés el tancament de l'ermita de Collbàs i el trasllat de la imatge de la Mare de Déu a l'església de Carme. L'any 1779, quan l'església de Sant Martí de Carme obtingué la independència de la parròquia de Claramunt, l'església de Santa Maria de Collbàs passà a dependre'n amb les mateixes condicions. Es documenta a partir de l'any 1205, quan en el seu testament, Ramon de Guàrdia deixà deu sous a Santa Maria de Collbàs ("Sancte Marie de Collebas"). El santuari fou refet en dues ocasions, al segle XVI i de nou al segle XVIII, i cada vegada anà predominant més la condició de santuari marià, que té el seu punt més important en l'aplec del dilluns de Pasqua Florida.
L'any 1790, en resposta a l'estat de les esglésies de les poblacions plantejades als qüestionaris de Francisco

de Zamora, Carme declara pel que fa al santuari de Collbàs: "hay también en este pueblo en una montaña a la parte de cierzo una hermita con su iglesia, en donde está N. S. de Collbas, muy hermosa y adornada de vestidos y presentallas por la grande devoción que hay en el vecindario. La otra iglesia que antes de hacer la otra teniamos, por ser tan vieja y caducas sus paredones se ha demollido". Cap els anys setanta del segle XX, l'ermita restava en molt mal estat i va ser objecte de diverses actuacions d'arranjament per part de voluntaris del poble. Actualment, el santuari depèn de la parròquia de Carme.
Es té constància que durant els segles XVII i XVIII hi havia una família d'ermitans, de cognom Rey, que s'ocupava del manteniment i vigilància del santuari. Els seus membres foren enterrats al subsòl del mateix temple, segons consta a les partides obituàries dels registres parroquials de la Pobla de Claramunt (RIBA GABARRÓ, 2003: 193). El nom de Collbàs, però, prové de la família Bas de Montbui, propietària del bosc i del coll on s'emplaça l'ermita.

Bibliografia

BENET, Albert (1992): "Santa Maria de Collbàs", Catalunya Romànica, XIX: El Penedès, Anoia. Enciclopèdia Catalana, Barcelona, p. 341.
GAVÍN, Josep M. (1984): Inventari d'esglésies, vol. 16: Anoia i Conca de Barberà, Arxiu Gavín, Barcelona, p. 113.
RIBA GABARRÓ, Josep (1988): "Carme", Història de l'Anoia, vol. I, Parcir Edicions Selectes, Manresa, p. 321-335.
RIBA GABARRÓ, Josep (2003): "La família Rey, ermitans de Collbàs", Les Fonts de Carme, 11, Associació El Forat dels Graus, p. 193.
RIUS, Carme (1982): "Santuari de Collbàs", Carme (Anoia). Inventari del Patrimoni Arquitectònic de Catalunya.
SABATÉ, Josep (2002a): “Collbàs. Història curta amb llargues trifulques”, Les Fonts de Carme, 8, Associació El Forat dels Graus, p. 132.
SELLARÈS POCH, Jordi (2000a): "La Mare de Déu de Collbàs", Les Fonts de Carme, 2, Associació El Forat dels Graus, p. 4-5.
TORRAS, Josep M. (1993): La comarca de l'Anoia a finals del segle XVIII. Els "qüestionaris" de Francisco de Zamora. Biblioteca Abat Oliba, 122. Publicacions de l'Abadia de Montserrat, Barcelona.

